ĐẠI HỌC QUỐC GIA THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC TỰ NHIÊN KHOA CÔNG NGHỆ THÔNG TIN

BÁO CÁO

Môn: Trí tuệ nhân tạo

Đồ án

BIỂU DIỄN TRI THỰC BẰNG LOGIC

Phần 1: Hợp giải trên logic mệnh đề

Phần 2: Biểu diễn tri thức bằng logic bậc nhất với Prolog

Sinh viên:

Chu Nguyên Đức - 1712352

Bùi Chí Dũng – 1712364

Nguyễn Công Lý - 1712584

Muc luc	c	2
• •	ông	
I.	Hợp giải trên logic mệnh đề	
	 Đọc dữ liệu đầu vào và lưu trong cấu trúc dữ liệu phù hợp Cài đặt giải thuật hợp giải trên logic mệnh đề 	
	3. Các bước suy diễn phát sinh đủ mệnh đề và kết luận đúng	
	4. Tuân thủ mô tả định dạng của đề bài	
	5. Báo cáo test case và đánh giá	
II.	Biểu diễn tri thức bậc nhất với Prolog	9
	1. Cây phả hệ gia đình Hoàng Gia Anh	9
	2. Cơ cấu tổ chức của Nhà Trường	13
III.	Tài liệu tham khảo	20

Phân công

MSSV	Họ Tên	Công việc	Mức độ hoàn thành
1712352	Chu Nguyên Đức	Phần I	100%
1712364	Bùi Chí Dũng	Phần II	100%
1712584	Nguyễn Công Lý	Phần II	100%

I. Họp giải trên logic mệnh đề

- 1. Đọc dữ liệu đầu vào và lưu trong cấu trúc dữ liệu phù hợp
- Mô tả cấu trúc dữ liệu:
  - **4** Class **Literal**
    - Thuôc tính:
      - + symbol: Ký tự của tiền đề.
      - + isNegative: Cho biết tiền đề có âm không (1 nếu âm, 0 nếu dương).
    - Phương thức:
      - + isNegativeOf(self, 1): Hàm so sánh 2 tiền đề có đối lập nhau không.
      - + setLiteral(self, s): Hàm đưa tiền đề dạng chuỗi về cấu trúc Literal.

Ví du: "-A"
$$\rightarrow$$
 (symbol = 'A', isNegative = 0)

+ negate(self): Hàm phủ định tiền đề, dùng để phủ định mệnh đề alpha khi thêm vào KB.

4 Class Clause

- Thuôc tính:
  - + literals: Danh sách các tiền đề.
  - + numLiteral: Số lượng tiền đề.
- Phương thức:
  - + addLiteral(self, literal): Hàm thêm tiền đề vào mệnh đề.
  - + setClauseFromSentence(self, sentence): Hàm đưa câu input về cấu trúc Clause.
- + reduce(self): Hàm rút gọn mệnh đề, loại bỏ các tiền đề giống nhau trong cùng một mênh đề.
- + isTrue(self): Hàm kiểm tra xem mệnh đề có phải chân trị True không, vì những mệnh đề này không cần thiết.
  - + __str__(self): Hàm quá tải toán tử str để xuất mệnh đề dễ hơn.
  - ♣ Các hàm phụ:
    - splitLiteral(sentence): Hàm tách câu thành các chuỗi tiền đề.

Ví dụ: A OR -B
$$\rightarrow$$
 ['A', '-B']

- setClausesFromKB(KB): Hàm đưa KB từ input về tập hợp các mệnh đề

• Đọc dữ liệu đầu vào:

- Dùng hàm open() để mở file input
- Đọc câu alpha dùng hàm readline() lưu vào alphaSentence

- Đọc số mệnh đề của KB lưu vào numClause. Lặp numClause lần, đọc từng câu của KB dùng hàm readline() sau đó nối vào biến KB.

2. Cài đặt giải thuật hợp giải trên logic mệnh đề

- Mô tả giải thuật:
  - B1: Xét từng cặp tiền đề của 2 mệnh đề.
- B2: Nếu có cặp mệnh đề đối lập nhau thì tạo ra mệnh đề mới, ghép tất cả các tiền đề còn lai vào mênh đề mới.
  - B3: Nếu mệnh đề mới có chân trị True thì xem như nó không cần thiết, trả về False.
  - B4: Sắp xếp, rút gọn mệnh đề theo định dạng hợp lệ rồi trả về mệnh đề.
  - B5: Nếu không có cặp tiền đề đối lập nhau thì trả về False.

3. Các bước suy diễn phát sinh đủ mệnh đề và kết luận đúng

- **Cách phát sinh mệnh đề**: dựa vào giải thuật PL-Resolution trong sách Artificial Intelligene: A Modern Approach, Third Edition, Chương 7, Hình 7.12
- Mã giả:

```
function PL-RESOLUTION(KB, \alpha) returns true or false
inputs: KB, the knowledge base, a sentence in propositional logic
\alpha, the query, a sentence in propositional logic

clauses \leftarrow the set of clauses in the CNF representation of KB \land \neg \alpha

new \leftarrow \{\}

loop do

for each pair of clauses C_i, C_j in clauses do

resolvents \leftarrow \text{PL-RESOLVE}(C_i, C_j)

if resolvents contains the empty clause then return true

new \leftarrow new \cup resolvents

if new \subseteq clauses then return false

clauses \leftarrow clauses \cup new
```

• Mô tả giải thuật:

- B1: Tạo clauses là tập hợp các mệnh đề của KB và phủ định của alpha, new là tập hợp rỗng
  - B2: Duyệt từng cặp mệnh đề sau đo thực hiện phép hợp giải.
  - B3: Nếu mệnh đề phát sinh là rỗng thì trả về True
  - B4: Thêm mệnh đề vừa phát sinh vào new

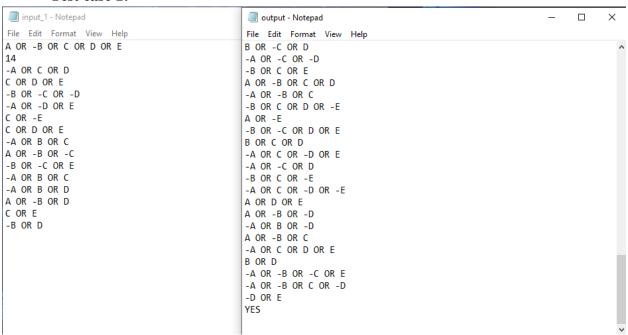
- B5: Kết thúc quá trình duyệt. Nếu new là tập hợp con của clauses thì trả về False, không thì thêm tập new vào tập clauses và quay lại B2.

4. Tuân thủ mô tả định dạng của đề bài

Yêu cầu định dạng	Hoàn thành
Các literal cùng mệnh đề được sắp xếp theo thứ tự chữ cái	✓
Bỏ đi mệnh đề có giá trị True	✓
Bỏ qua các mệnh đề trùng	✓
Mệnh đề rỗng được biểu diễn bằng chuỗi "{}"	✓
Dòng cuối cùng trình bày câu kết luận, tức là YES hoặc NO	✓

5. Báo cáo test case và đánh giá

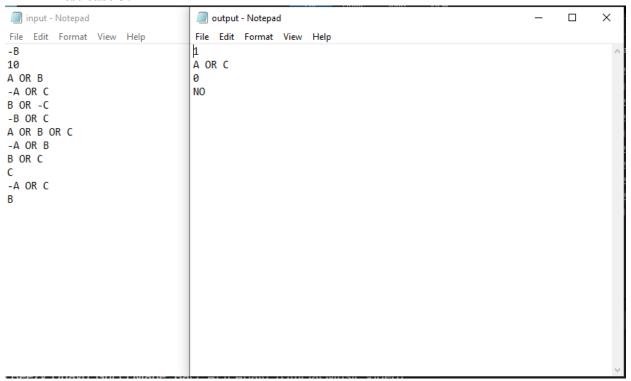
• Test case 1:

• Test case 2:

```
X
input - Notepad
                           output - Notepad
File Edit Format View Help
                           File Edit Format View Help
                           В
8
-A OR B
                           -B OR -C
B OR -C
                           A OR -B
A OR -B OR C
                           A OR -C
                           -A OR -B
-B OR C
-A OR -C
                           -A OR C
A OR -B OR -C
                           -C
                           3
C
-B
                           A OR C
                           {}
                           YES
```

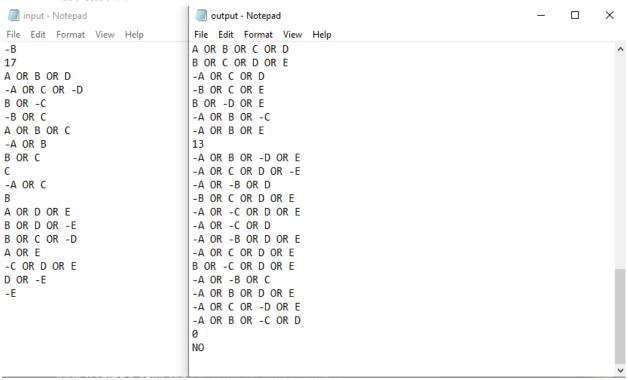
• Test case 3:

• Test case 4:

```
input - Notepad
                                 output - Notepad
                                                                                                  ×
   Edit Format View Help
                                 File Edit Format View Help
D
                                 -A OR B OR -C
17
                                20
                                -A OR C OR D OR E
A OR B OR D
-A OR C OR -D
                                {}
B OR -C
                                -A OR C OR -D OR E
-B OR C
                                -B
A OR B OR C
                                -A OR -C OR D OR E
-A OR B
                                 -A OR -C OR E
B OR C
                                 -A OR -D
                                -A OR -E
C
-A OR C
                                -A OR -B OR D OR E
В
                                -A OR C OR D OR -E
A OR D OR E
                                -A OR B OR -C OR D
B OR D OR -E
                                -B OR C OR D OR E
B OR C OR -D
                                -A OR B OR D OR E
                                B OR -C OR D OR E
A OR E
-C OR D OR E
                                -A OR B OR -D OR E
D OR -E
                                -A OR -B OR D
-E
                                -A OR -B OR E
                                -A
                                 -A OR -B OR C
                                 -A OR -C OR D
                                YES
```

• Test case 5:

• Đánh giá giải thuật:

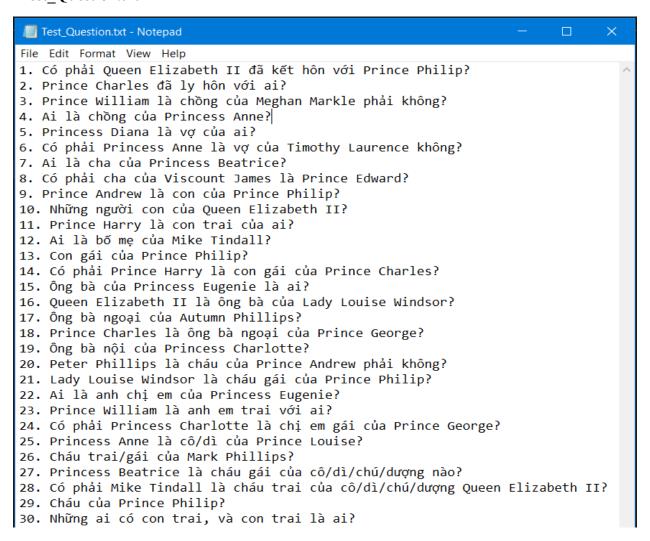
- Ưu điểm: Dễ hiểu, dễ cài đặt

- Khuyết điểm: Thời gian chạy chậm, vì phải duyệt hết từng cặp

II. Biểu diễn tri thức bậc nhất với Prolog

1. Cây phả hệ gia đình Hoàng Gia Anh

Sau khi định nghĩa các vị từ theo yêu cầu, nhóm xây dựng bộ câu hỏi trong file 'Test Question.txt' như sau:

Với các test case được biểu diễn dưới dạng code trong file 'Test Code.txt':

```
Test_Code.txt - Notepad
File Edit Format View Help

    married('Queen Elizabeth II', 'Prince Philip').

divorced('Prince Charles', Person2). (chưa xử lý trùng)
husband('Prince William', 'Duchess Meghan Markle').
husband(Person, 'Princess Anne').
wife('Princess Diana', Husband).
6. wife('Princess Anne', 'Timothy Laurence').
7. father(Parent, 'Princess Beatrice').
8. father('Prince Edward', 'Viscount James').
child('Prince Andrew', 'Prince Philip').
10. child(Child, 'Queen Elizabeth II').
11. son('Prince Harry', Parent).
12. son('Mike Tindall',Parent).
13. daughter(Child, 'Prince Philip').
14. daughter('Prince Harry', 'Prince Charles').
15. grandparent(GP, 'Princess Eugenie').
16. grandparent('Queen Elizabeth II', 'Lady Louise Windsor').
17. grandmother(GM, 'Autumn Phillips').
18. grandmother('Prince Charles', 'Prince George').
19. grandfather(GF, 'Princess Charlotte').
20. grandchild('Peter Phillips', 'Prince Andrew').
21. granddaughter('Lady Louise Windsor', 'Prince Philip').
22. sibling('Princess Eugenie', Person2).
23. brother('Prince William', Sibling).
24. sister('Princess Charlotte', 'Prince George').
25. aunt('Princess Anne', 'Prince Louis').
26. uncle('Captian Mark Phillips', NieceNephew).
27. niece('Princess Beatrice',AuntUncle).
28. nephew('Mike Tindall', 'Queen Eilizabeth II').
29. grandchild(GC, 'Prince Philip').
30. son(Child, Parent).
```

Định nghĩa của các vị từ tương ứng được thể hiện rõ bằng comment trong file 'British_Royal_Family.pl'.

Chương trình đã được xử lý dữ liêu trùng.

Kết quả chạy chương trình kiểm tra bộ 30 câu hỏi trên như sau:

```
*Results.txt - Notepad
                                                                               X
File Edit Format View Help
1. true
2. Princess Diana
3. false
4. Captain Mark Phillips, Timothy Laurence
5. Princes
6. true
7. Prince Andrew
8. true
9. true
10. Prince Charles, Prince Andrew, Prince Edward, Princess Anne
11. Princess Diana, Prince Charles
12. false
13. Princess Anne
14. false
15. Queen Elizabeth II, Prince Philip
16. true
17. false
18. false
19. Prince Charles, Princess Diana
20. false
21. true
22. Princess Beatrice
23. Prince Harry
24. true
25. false
26. false
27. Prince Charles, Prince Edward
28. false
29.
        GC = 'Prince William';
        GC = 'Prince Harry';
        GC = 'Princess Eugenie';
        GC = 'Princess Beatrice';
        GC = 'Peter Phillips';
        GC = 'Zara Tindall' ;
        GC = 'Lady Louise Windsor';
        GC = 'Viscount James'.
30.
        Child = 'Prince Charles',
        Parent = 'Queen Elizabeth II';
        Child = 'Prince Charles',
```

```
30.
       Child = 'Prince Charles',
       Parent = 'Queen Elizabeth II';
       Child = 'Prince Charles',
       Parent = 'Prince Philip';
       Child = 'Prince Andrew',
       Parent = 'Queen Elizabeth II';
       Child = 'Prince Andrew',
       Parent = 'Prince Philip';
       Child = 'Prince Edward',
       Parent = 'Queen Elizabeth II';
       Child = 'Prince Edward',
       Parent = 'Prince Philip';
       Child = 'Prince William',
       Parent = 'Princess Diana';
       Child = 'Prince William',
       Parent = 'Prince Charles';
       Child = 'Prince Harry',
       Parent = 'Princess Diana';
       Child = 'Prince Harry',
       Parent = 'Prince Charles';
       Child = 'Peter Phillips',
       Parent = 'Captain Mark Phillips';
       Child = 'Peter Phillips',
       Parent = 'Princess Anne';
       Child = 'Viscount James',
       Parent = 'Prince Edward';
       Child = 'Viscount James',
       Parent = 'Countess Sophie Rhys-Jones';
       Child = 'Prince George',
       Parent = 'Duchess Kate Middleton';
       Child = 'Prince George',
       Parent = 'Prince William';
       Child = 'Prince Louis',
       Parent = 'Duchess Kate Middleton';
       Child = 'Prince Louis',
       Parent = 'Prince William';
       Child = 'Archie Harrison Mountbatten-Windsor',
       Parent = 'Prince Harry';
       Child = 'Archie Harrison Mountbatten-Windsor',
       Parent = 'Duchess Meghan Markle'.
```

Tất cả 30 câu trả lời đều **đúng** với cơ sở tri thức được tạo, những câu truy vấn có nhiều câu trả lời được thể hiện thêm bằng cách gõ kí hiệu ';' cho đến khi nào hết kết quả thì chương trình xuất ra 'false'.

2. Cơ cấu tổ chức của Nhà Trường

Cơ sở tri thức được thể hiện rõ trong file 'Co_cau_to_chuc_Nha_truong.pl', trong đó có các vị từ cơ bản như:

to_chuc(TC): TC là một tổ chức.

don_vi(DV): DV là một đơn vị.

bao_gom(**A,B**) : A bao gồm B.

ho_tro(TC1,TC2): Tổ chức TC1 hỗ trợ tổ chức TC2.

lanh_dao(LD,DV): Lãnh đạo LD lãnh đạo đơn vị DV.

dieu_hanh(TC1,TC2): Tổ chức TC1 điều hành tổ chức TC2.

khoa(K): K là một khoa.

bo_mon(BM) : BM là một bộ môn.

phong_chuc_nang(PCN): PCN là một phòng chức năng.

trung_tam(TT): TT là một trung tâm.

phong_thi_nghiem(PTN): PTN là một phòng thí nghiệm.

truong_khoa(**TK,K**): TK là một trưởng khoa của khoa K.

truong_bo_mon(TBM,BM): TBM là trưởng bộ môn của bộ môn BM.

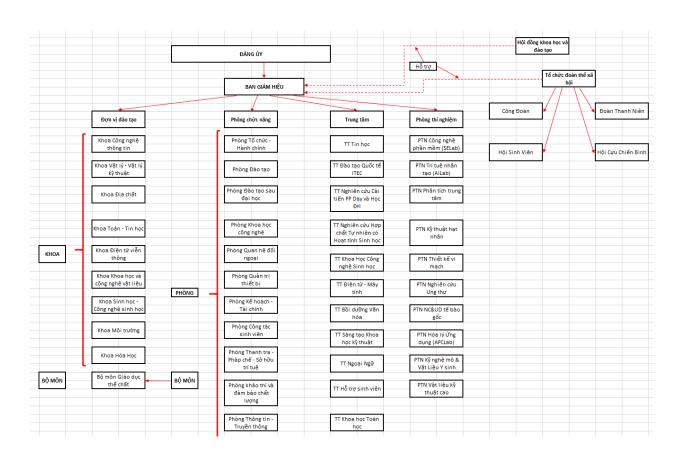
truong_phong(TP,P): TP là trưởng phòng của phòng P.

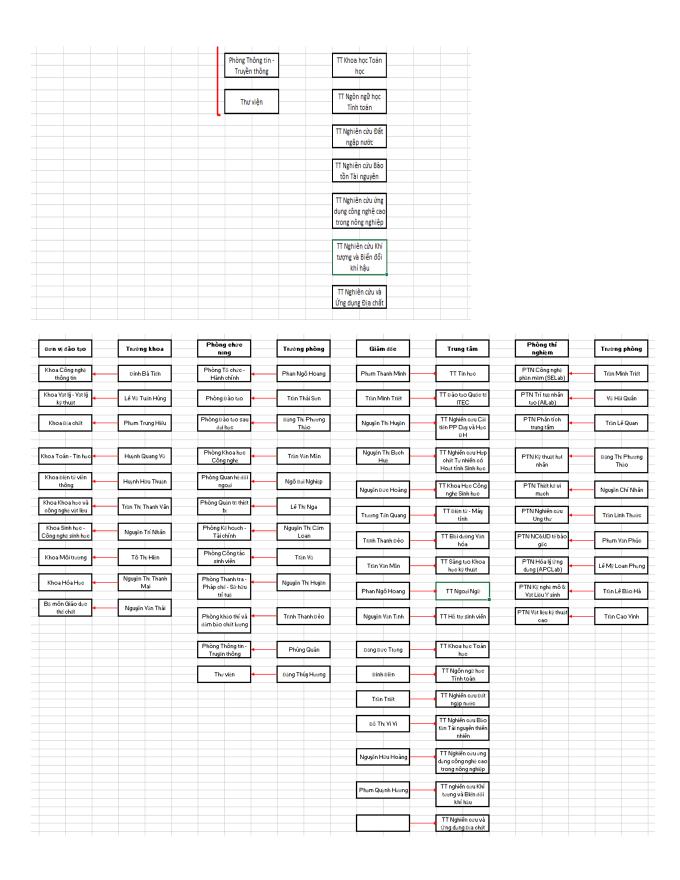
giam_doc(GD,TT): GD là giám đốc của trung tâm TT.

truong_phong_thi_nghiem(TPTN,PTN): TPTN là trưởng phòng thí nghiệm PTN.

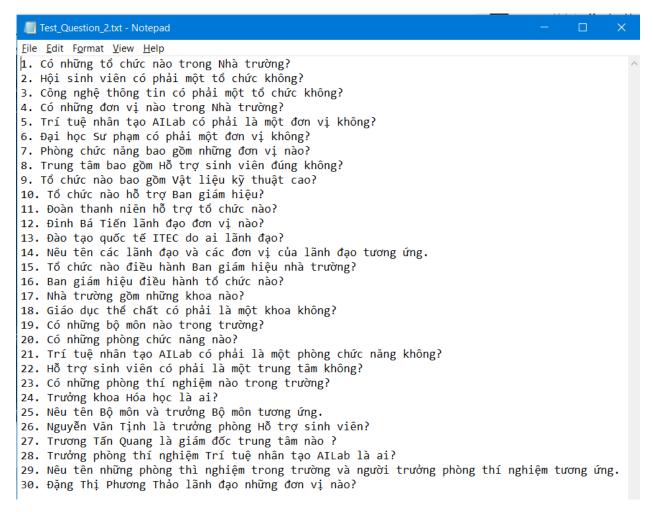
Sơ đồ quan hệ giữa các đối tượng trong cơ sở tri thức:

Nhà trường gồm những tổ chức: Đảng ủy, Ban giám hiệu, Hội đồng khoa học và đào tạo, Tổ chức đoàn thể xã hội như Công Đoàn, Đoàn thanh niên, Hội sinh viên, Hội cựu chiến binh. Trong đó Tổ chức đoàn thể và xã hội, cùng tổ chức Hội đồng khoa học và đào tạo là 2 tổ chức hỗ trợ cho Ban giám hiệu, Đảng ủy sẽ điều hành Ban giám hiệu, còn Ban giám hiệu điều hành các tổ chức: Đơn vị đào tạo, các Phòng chức năng, Trung tâm và Phòng thí nghiệm. Đơn vị đào tạo bao gồm 9 khoa và 1 bộ môn được thể hiện bên dưới, Phòng chức năng gồm có 12 phòng, 17 trung tâm cùng 10 phòng thí nghiệm. Tương ứng với đó sẽ có những cán bộ lãnh đạo, cán bộ nào lãnh đạo các đơn vị đào tạo, được gọi là trưởng khoa, hay trưởng bộ môn, cán bộ nào lãnh đạo các phòng chức năng được định nghĩa là trưởng phòng, các cán bộ nào lãnh đạo các trung tâm được gọi là giám đốc, còn các cán bộ nào lãnh đạo phòng thí nghiệm được định nghĩa là trưởng phòng thí nghiệm được định nghĩa là trưởng phòng thí nghiệm được định nghĩa là trưởng phòng thí nghiệm.

Bộ câu hỏi biểu diễn bằng lời được lưu trong file 'Test_Question_2.txt':

Bộ câu hỏi được biểu diễn bằng code được thể hiện trong file 'Test_Code_2.txt':

```
Test_Code_2.txt - Notepad
                                                                               ×
                                                                        File Edit Format View Help

    to chuc(TC).

to chuc('Hoi sinh vien').
3. to chuc('Cong nghe thong tin').
4. don vi(DV).
5. don vi('Tri tue nhan tao AILab').
6. don vi('Dai hoc su pham').
7. bao gom('Phong chuc nang', DV).
bao_gom('Trung tam','Ho tro sinh vien').
9. bao gom(TC, 'Vat lieu ky thuat cao').
10. ho_tro(TC, 'Ban giam hieu').
11. ho_tro('Doan thanh nien',TC2).
12. lanh dao('Dinh Ba Tien',DV).
13. lanh dao(LD,'Dao tao quoc te ITEC').
14. lanh dao(LD,DV).
15. dieu hanh(TC1, 'Ban giam hieu').
16. dieu hanh('Ban giam hieu',TC2).
17. khoa(K).
18. khoa('Giao duc the chat').
19. bo mon(BM).
20. phong chuc nang(PCN).
21. phong_chuc_nang('Tri tue nhan tao AILab').
22. trung tam('Ho tro sinh vien').
23. phong thi nghiem(PTN).
24. truong khoa(TK, 'Hoa hoc').
25. truong bo mon(TBM,BM).
26. truong phong('Nguyen Van Tinh', 'Ho tro sinh vien').
27. giam doc('Truong Tan Quang',TT).
28. truong phong thi nghiem(TPTN, 'Tri tue nhan tao AILab').
29. truong phong thi nghiem(TPTN,PTN).
30. lanh dao('Dang Thi Phuong Thao',DV).
```

Kết quả chạy chương trình kiểm tra 30 câu hỏi trên như sau:

```
*Results.txt - Notepad
File Edit Format View Help
1.
TC = 'Dang uy';
TC = 'Ban giam hieu';
TC = 'Don vi dao tao';
TC = 'Phong chuc nang';
TC = 'Trung tam';
TC = 'Phong thi nghiem';
TC = 'Hoi dong khoa hoc va dao tao';
TC = 'To chuc doan the xa hoi';
TC = 'Cong doan';
TC = 'Doan thanh nien';
TC = 'Hoi sinh vien';
TC = 'Hoi cuu chien binh'.
2. true
3. false
4.
DV = 'Cong nghe thong tin';
DV = 'Vat ly - Vat ly ky thuat';
DV = 'Dia chat';
DV = 'Toan - Tin hoc';
. . .
5. true
6. false
7.
DV = 'To chuc - Hanh chinh';
DV = 'Dao tao';
DV = 'Dao tao sau dai hoc';
DV = 'Khoa hoc cong nghe';
DV = 'Quan he doi ngoai';
8. true
9. TC = 'Phong thi nghiem'.
TC = 'Hoi dong khoa hoc va dao tao';
TC = 'To chuc doan the xa hoi'.
11. false
12. DV = 'Cong nghe thong tin'.
13. LD = 'Tran Minh Triet'.
14.
```

```
14.
LD = 'Dinh Ba Tien',
DV = 'Cong nghe thong tin';
LD = 'Le Vu Tuan Hung',
DV = 'Vat ly - Vat ly ky thuat';
LD = 'Pham Trung Hieu',
DV = 'Dia chat';
LD = 'Huynh Quang Vu',
15. TC1 = 'Dang uy'
16.
TC2 = 'Don vi dao tao';
TC2 = 'Phong chuc nang';
TC2 = 'Trung tam';
TC2 = 'Phong thi nghiem'.
17.
K = 'Cong nghe thong tin';
K = 'Vat ly - Vat ly ky thuat';
K = 'Dia chat';
K = 'Toan - Tin hoc';
K = 'Dien tu vien thong';
K = 'Khoa hoc va cong nghe vat lieu';
K = 'Sinh hoc - Cong nghe sinh hoc';
K = 'Moi truong';
K = 'Hoa hoc';
18. false
19. BM = 'Giao duc the chat'
20.
PCN = 'To chuc - Hanh chinh';
PCN = 'Dao tao';
PCN = 'Dao tao sau dai hoc';
PCN = 'Khoa hoc cong nghe';
. . .
21. false
22. true
23.
PTN = 'Cong nghe phan mem SELab';
PTN = 'Tri tue nhan tao AILab';
PTN = 'Phan tich trung tam';
PTN = 'Ky thuat hat nhan';
```

```
23.
PTN = 'Cong nghe phan mem SELab';
PTN = 'Tri tue nhan tao AILab';
PTN = 'Phan tich trung tam';
PTN = 'Ky thuat hat nhan';
24. TK = 'Nguyen Thi Thanh Mai'.
25.
TBM = 'Nguyen Van Thai',
BM = 'Giao duc the chat';
26. false
27. TT = 'Dien tu - May tinh'.
28. TPTN = 'Vu Hai Quan'.
TPTN = 'Tran Minh Triet',
PTN = 'Cong nghe phan mem SELab';
TPTN = 'Vu Hai Quan',
PTN = 'Tri tue nhan tao AILab';
. . .
30.
DV = 'Dao tao sau dai hoc';
DV = 'Ky thuat hat nhan'.
```

Tất cả bộ 30 câu trả lời đều đúng với cơ sở tri thức đã được định nghĩa. Những câu trả lời được '...' vẫn thể hiện đầy đủ, do tiết kiệm không gian nên không liệt kê rõ vào file trên.

III. Tài liệu tham khảo

- https://www.rd.com/culture/royal-family-tree/.
- https://voer.edu.vn/c/lap-trinh-logic/7a0aeef9/d427e176
- Lập trình Lôgích trong Prolog PGS.TS PHAN HUY KHÁNH (Nhà xuất bản Đại học Quốc gia Hà Nội 2004).
- Artificial Intelligene: A Modern Approach, Third Edition